

Økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestagers talepapir

Det talte ord gælder

Anledning: Samrådsspørgsmål M og N

Tid og sted: Kommunaludvalget den 21. februar 2013

Samrådsspørgsmål M:

"Vil ministeren give sin vurdering af CEPOS-analysen af kommunernes effektivitet, herunder give en vurdering af mulighederne for at øge effektiviteten i de kommuner, hvor skattekroneerne rækker til mindre service end landsgennemsnittet, jf. artiklen "Kommuner sløser for milliarder", Børsen 4. februar 2013?"

Samrådsspørgsmål N:

"I hvor høj grad mener ministeren, at der bør tages centrale tiltag for at højne effektiviteten i de kommuner, hvor skattekroneerne rækker til mindre service end landsgennemsnittet, og i hvor høj grad skal det være et lokalt anliggende at håndtere?"

Svar:

De to spørgsmål besvares samlet.

[Der er ikke dækning for, at "kommuner sløser for milliarder"]

De beregninger, som CEPOS har lagt frem, giver ikke grundlag for overskriften i Børsen fra 4. februar 2013: "Kommuner sløser for milliarder". CEPOS har taget udgangspunkt i en opgørelse af det

kommunale serviceniveau og har beregnet, hvor meget hver enkelt kommune ville kunne spare, hvis den reducerede sit serviceniveau til det samme niveau som den kommune, der har landets laveste serviceniveau. Det kalder CEPOS for "kommunepotentialet".

Og det er jo rigtigt, at der ville være penge at spare, hvis alle kommuner skar deres service ned til laveste fællesnævner. Men det kan ikke betegnes som "sløseri for milliarder", at de enkelte kommuner har valgt at tilbyde en service, der er højere end det laveste niveau.

Det kan aldrig blive et politisk mål at beskære den kommunale service så meget som muligt – i hvert fald ikke for mig. Målet er derimod at udvikle og forbedre den kommunale service, så vi kan få bedre service for de samme penge.

Kommunerne skal effektivisere, ja. Og de skal lære af hinanden, ja. Men vi skal ikke påstå, at hvis én kommune har et højere serviceniveau end en anden, så sløser den med pengene. Det er begrebsforvirring.

[Sammenligninger er interessante]

Men tager vi nu alligevel udgangspunkt i, at vi rent faktisk ønsker at skære serviceniveauet for alle kommuner ned til det serviceniveau, som er lavest (det er som allerede nævnt ikke min opfattelse, at vi bør gøre det), er der alligevel betydelige problemer i CEPOS' opgørelse.

Sammenligningen af serviceniveauerne indebærer nemlig både principielle og tekniske problemer.

[Serviceniveauet kan ikke måles præcist]

CEPOS har taget udgangspunkt i det tal for serviceniveauet, som indgår i de kommunale nøgletal. Det beregnes som kommunens nettodriftsudgifter pr. indbygger divideret med det i udligningssystemet opgjorte udgiftsbehov pr. indbygger for kommunen.

På grund af en række forhold kan dette nøgletal ikke opfattes som en præcis opgørelse af det reelle serviceniveau, også selv om det godt kan benyttes som udgangspunkt for en drøftelse heraf. (Det fremgår også tydeligt af noterne til dette nøgletal – som de er offentliggjort på ministeriets nøgletals-hjemmeside.)

Et højt serviceniveau er således udtryk for et – set i forhold til udgiftsbehovet – højt udgiftsniveau i kommunen, hvilket *kan* være udtryk for et højt oplevet serviceniveau. På den anden side kan forskelle i udgiftsniveau også dække over forskelle i effektivitet frem for reelle – eller oplevede – serviceforskelle. Det vil endvidere i et vist omfang kunne dække over lokale forhold, der ikke kan fanges op i udgiftsbehovsopgørelsen, som er baseret på objektive kriterier.

[Udgiftsbehovsopgørelsen fanger ikke alle forhold]

Målingen af serviceniveauet hviler i vidt omfang på opgørelsen af udgiftsbehovet. Udgiftsbehovet skal ved hjælp af nogle forholdsvis få statistiske kriterierspejle det demografiske og socioøkonomiske udgiftspres, som en kommune er udsat for, men her skal man være opmærksom på, at udgiftsbehovsopgørelsen justeres løbende og ikke kan opfange samtlige relevante forhold.

Udgiftsbehovsopgørelsen er senest justeret i foråret 2012 med virkning fra 2013. En sådan justering vil også indebære en

ændring af det beregnede serviceniveau, uanset at der ikke er sket nogen reelle ændringer i den service, den enkelte kommune faktisk tilbyder.

Det er i udligningssystemet et kendt forhold, at udgiftsbehovsopgørelsen ikke fanger alle forhold. Derfor er der også i udligningssystemet etableret nogle særlige tilskuds- og udligningsordninger. Etableringen af disse ordninger må tages som udtryk for, at det opgjorte udgiftsbehov fra det generelle system må suppleres med yderligere forhold for at få et dækkende billede af det samlede udgiftsbehov. Det drejer sig om den særlige udligningsordning vedrørende udlændinge, det særlige beskæftigelsestilskud vedrørende udgifter til forsikrede ledige og tilskudsordninger til ø-kommuner.

Endvidere er der særtilskudsordninger til vanskeligt stillede kommuner, som netop skal tage højde for aspekter, der ikke fuldt ud er dækket af det generelle udgiftsbehov. I den forbindelse kan jeg nævne en ny særtilskudsordning, der blev indført med virkning fra 2013, som vedrører tilskud til kommuner, som i visse dele af kommunen har en høj andel af borgere med sociale problemer.

Når CEPOS kommer frem til, at især kommuner som Læsø, Samsø, Langeland og Bornholm har et højt beregnet serviceniveau hænger det således i høj grad sammen med, at der ikke er taget højde for udgiftsbehov, som netop afspejles i særtilskudsordninger.

CEPOS' opgørelser er ligeledes baseret på opgørelser i udligningssystemet fra før udligningsjusteringerne fik virkning fra 2013. Udligningssystemet sigtede netop på at opfange kommunernes udgiftsbehov mere præcist.

[Forskelle i udgifter kan skyldes forskelle i kvalitet eller forskelle i effektivitet]

På baggrund af disse forhold kan man altså kun lægge begrænset vægt på beregninger af den type, som CEPOS har fremlagt. For det første kan opgørelsen af udgiftsbehovet ikke opfange alle relevante forhold. For det andet kan et højt udgiftsniveau i forhold til udgiftsbehovet være udtryk for flere ting. Det kan være udtryk for, at kommunen har valgt at yde service af en høj kvalitet, men det kan også skyldes en mindre effektiv produktion af serviceydelserne. Og tallene i CEPOS's undersøgelse viser ikke, om forskellene i udgiftsniveauerne skyldes forskelle i kvalitet eller forskelle i effektivitet.

[Vi vil en effektiv offentlig sektor – bl.a. gennem modernisering]

Men diskussionen om effektivitet i kommunerne og i den offentlige sektor i det hele taget er helt central. Når ressourcerne er knappe må vi overalt søge efter effektiviseringsmuligheder. Spørgsmålet er derfor også, hvordan vi styrker og udvikler effektiviteten i den kommunale opgaveløsning.

Der er et effektiviseringspotentiale i kommunerne, og det arbejder både vi og kommunerne målrettet på at identificere og realisere, men det er ikke et potentiale som realiseres fra den ene dag til den anden. Det har således også - som det vil være den tidligere regering bekendt - været et gennemgående tema i de årlige økonomiforhandlinger med kommunerne.

Kommunerne har foretaget en markant økonomisk opstramning i de sidste par år, hvor der er sendt et klart signal til kommunerne om at de aftalte økonomiske rammer skulle overholdes. Fx ser kommunernes serviceudgifter i 2012 ud til at ligge 5-6 mia. kr.

under det budgetterede niveau. Det kan sandsynligvis i vidt omfang tilskrives effektiviseringer, hvor en række kommuner virkelig har taget fat med fx ændringer af skolestruktur mv.

Det er således mit klare indtryk, at kommunerne bredt set har taget på sig at effektivisere opgaveløsningen.

Fra centralt hold har regeringen også iværksat en række initiativer til at modernisere den offentlige sektor. Modernisering handler om at skabe de rammer og den bevægelse, som sikrer, at vi hele tiden bliver klogere og konstant arbejder på bedre løsninger. Så vi kan få mere for mindre.

Vi har igangsat et styrings- og reguleringseftersyn af de primære velfærdsområder. Detskal sikre sammenhæng mellem mål og midler, så vi får mere ud af de mange ressourcer, der allerede i dag anvendes i den offentlige sektor.

Eftersynet er en løftestang til at fjerne overflødig procesregulering, der ikke bidrager til at nå målene. Eftersynet handler også om kvalitet i den service vi leverer og skal også vise, hvor der i dag ikke er klare mål for, hvad vi skal have ud af ressourcerne.

Et sted hvor vi er godt med er på digitaliseringen af velfærdsområderne og udrulning af velfærdsteknologien på sundheds-, social- og undervisningsområdet, som regeringen også er i gang med.

[Øget fokus på viden om effekter]

Effektivisering handler også om, hvad effekten er af ressourcer, der anvendes i det offentlige. Regeringen og kommunerne er enige om at øge fokus på effekter, resultater og benchmarking.

Problemet er, at der på en række områder kun er begrænset viden om, hvilke metoder og indsatser der virker og har effekt.

Regeringen har derfor anmodet KORA (Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning) om at gennemføre analyser og etablere et vidensgrundlag, som kan bidrage til at levere anvendelsesorienteret og praksisnær viden om, hvilke metoder og indsatser der virker og giver de bedste resultater.

Det vil give de enkelte kommuner og institutioner bedre muligheder for at sammenligne deres resultater med andre. Det kan danne grundlag for gensidig læring og udbredelse af den bedste praksis.

[Frikommuner]

I den forbindelse vil jeg også nævne frikommuneforsøgene. Frikommuneforsøgene er en form for laboratorium, hvor man i mindre skala laver forsøg med at liberalisere reglerne på bestemte områder. I forsøgsperioden bliver den enkelte frikommune fritaget fra bestemte statslige regler og krav. Den efterfølgende evaluering giver mulighed for at vurdere, om der er grundlag for at udvide ordningen til alle kommuner. Jeg forventer, at der også via dette instrument findes effektiviseringsmuligheder.

Frikommuneforsøget løber frem til udgangen af 2015, og der er på nuværende tidspunkt godkendt 215 frikommuneforsøg.

[OPS]

Endelig kan samarbejde mellem det offentlige og den private sektor være en måde at styrke kvalitet og effektivitet i

opgaveløsningen. Regeringen og KL er enige om at understøtte og udbrede kommunernes samarbejde med private virksomheder, og kommunerne har da også indgået en lang række samarbejdsprojekter med den private sektor.

[Afslutning]

I de kommende år er der kun begrænset rum for at udvide rammerne for det offentlige forbrug. Det betyder, at udvikling og forbedring af den kommunale service må ske inden for de givne økonomiske rammer. Netop derfor er styrkelse af effektiviteten så afgørende.

Som det er fremgået, har vi fra regeringen taget en række initiativer til at fremme en effektiv kommunal sektor. Jeg har nævnt moderniseringen af det offentlige sektor, styrings- og reguleringseftersyn, effektmålinger, frikommuner og offentlig-privat samarbejde.

Dermed har jeg også sagt, at der kan være behov for centrale initiativer til at fremme og opmuntre udviklingen af effektiviteten.

Men det må ske i et samarbejde mellem regeringen og kommunerne. Regeringen skal medvirke til at skabe de rigtige rammer og værktøjer for kommunerne.

I sidste ende er det kommunerne selv, der skal gennemføre effektiviseringstiltagene.

Her er det interessant at drøfte sammenligninger af kommunernes udgiftsniveauer. For der er ingen tvivl om, at der er forskelle i udgiftsniveauerne i de forskellige kommuner, og at disse forskelle

i nogle tilfælde kan skyldes forskelle i kvalitet og service - og i andre tilfælde forskelle i effektivitet.